

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO**

z dnia 9 listopada 2017 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m.st. Warszawie z Jana Szymczaka na Emanuela Szafarczyka.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m.st. Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m. st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Jana Szymczaka. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do

organu nadzoru w dniu 9 listopada 2017 r. (pismo z dnia 9 listopada 2017 r. znak: BUW-940-229(2)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Jana Szymczaka wypełnia normę art. 1 ustawy.

Jan Szymczak (1893-1942), działacz komunistyczny, z zawodu murarz, posługujący się pseudonimem Stary. Urodził się w Józefowie nieopodal Grójca, w wielodzietnej rodzinie małorolnego chłopa. Po śmierci rodziców przybył do Warszawy i już w 1908 r. podjął pracę w fabryce papy przy ul. Wolskiej. Podczas I wojny światowej przebywał w Rosji, był uczestnikiem rewolucji październikowej. Po powrocie do Polski w 1919 r. zgłosił się do pracy, jednocześnie wstępując do Komunistycznej Partii Robotniczej Polski (KPRP). Po zmianach w partii wraz z innymi członkami przeszedł do powstałej na jej bazie Komunistycznej Partii Polski. Zajmował tam dość wysokie stanowiska, m.in. przez prawie dziesięć lat był członkiem egzekutywy swojego Komitetu Dzielnicowego, a przez jedną kadencję w 1930 r., pełnił obowiązki sekretarza Komitetu Wojewódzkiego. Należał do Związku Zawodowego Robotników Budowlanych, był wielokrotnym organizatorem strajków i demonstracji. Przez wiele lat mieszkał w domu przy ul. Wolskiej 10, a zajmowany przez niego lokal był miejscem tajnych spotkań partyjnych. Podczas jednego z nich - w czasie strajku tramwajarzy, do którego aktywnie nakłaniał - został aresztowany i w latach 1932-1935 osadzony w więzieniu mokotowskim. Po wyjściu na wolność pracował w wyuczonym zawodzie na wielu warszawskich budowach. We wrześniu 1939 r. powołany został do wojska i brał udział w obronie stolicy. Wiedząc o egzekucjach członków swojej partii, którzy w latach 30-tych znaleźli się w Związku Sowieckim, odmówił wyjazdu na Wschód. W czasie okupacji współorganizował organizację komunistyczną „Młot i Sierp”. Od 1942 r. był członkiem Polskiej Partii Robotniczej - pierwszym sekretarzem w jej Komitecie Dzielnicowym na Woli. Aresztowany przez gestapo w nocy z 28 na 29 września w swym mieszkaniu, które ponownie stało się jednym z najważniejszych wolskich ośrodków konspiracyjnych, został uwięziony na Pawiaku. Zginął wraz z pięćdziesięcioma osobami w publicznej egzekucji 16 października. Spowodowana ona była odwetem za wysadzenie tydzień wcześniej torów kolejowych na wszystkich sześciu wlotowo-wylotowych liniach węzła warszawskiego.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Jana Szymczaka na ulicę Emanuela Szafarczyka.

Emanuel Szafarczyk (1840-1865), nazwisko przybrane Jan Kamiński, ps. Aleksander Bezręki, Holzendorf. Szybko związał się z ruchem niepodległościowym, biorąc udział w przygotowaniach do powstania styczniowego (m.in. nadzorował zbieranie funduszy).

Członek warszawskiej policji narodowej. Po wybuchu powstania został dowódcą 32-osobowego oddziału warszawskich żandarmów – sztyletników, wykonujących wyroki na szpiegach, zdrajcach i szczególnie znienawidzonych rosyjskich urzędnikach (stąd nazwa oddziału). Organizator zamachów na Aleksandra Wielopolskiego i Fiodora Fiodorowicza Trepowa. 20 września 1864 r. Szafarczyk, ukrywający się w Warszawie pod zmienionymi nazwiskami, został aresztowany wskutek denuncjacji przez przyjaciela. Więziony w X. Pawilonie Cytadeli Warszawskiej. Po okrutnym śledztwie został powieszony 17 lutego 1865 r. na stokach warszawskiej Cytadeli, wraz z naczelnikiem Warszawy Aleksandrem Waszkowskim, w ostatniej publicznej egzekucji powstańców styczniowych.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na bezczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWODA MAZOWIECKI

Zdzisław Szipiera

